

FEDERÁLNÍ
MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ

N. č. j. 012.512/83-ZPO

Příloha č. 2

~~Pa-j-n-é-t~~

Výtisk č. : 31

Počet listů : 17

V Y S T O U P E N Í

člena politického byra ÚV KSSS, prvního náměstka předsedy
rady ministrů SSSR, ministra zahraničních věcí Svazu
sovětských socialistických republik soudruha A. A. GROMYKA

Vážení soudruzi,

dovolte, abych především poděkoval československým
soudruhům za vřelé přijetí, za pohostinnost i za dobrou
organizaci naší práce.

Sešli jsme se tři měsíce poté, co nejvyšší představi-
telé spojeneckých socialistických států přijali dokument
velkého mezinárodního významu - pražskou Politickou dekla-
raci. Současný vývoj událostí ve světě plně potvrzuje v ní
obsaženou hlubokou analýzu současné mezinárodní situace a
příčin růstu válečného nebezpečí.

USA a jejich nejbližší spojenci nadále usilují o rozbití vojenské rovnováhy mezi Sovětským svazem a USA, mezi Varšavskou smlouvou a NATO a o změnu vojensko-strategické situace v Evropě a ve světě vůbec ve svůj prospěch. Svědčí o tom mnoho příkladů. Jedním z nedávných jsou Reaganem vyhlášené plány na vybudování rozsáhlého systému protiraketové obrany, které mají vést k odzbrojení SSSR ve vztahu k americké jaderné hrozbě. Podobné hodnocení těchto plánů bylo dáno v interview J.V. Andropova.

Washington, a to pro nikoho není tajemstvím, stále důrazněji žádá od svých spojenců, aby za každou cenu rozmístovali americké rakety v západní Evropě v termínu stanoveném NATO. V poslední době se objevuje stále více faktů, svědčících o tom, že USA rozšiřují válečné přípravy i v jiných strategicky významných oblastech - v Indickém oceánu, na Dálném východě, a stále pevněji připoutávají ke své politice Japonsko.

Bezostyšně postupují Američané i vůči nezúčastněným zemím, bez jakýchkoli skrupulí se vměšují do jejich vnitřních záležitostí. Nový mechanismus tohoto vměšování, t.j. nedávno vytvořené tzv. centrální velení, do jehož sféry působnosti jsou zahrnuta území 19 afrických a východních zemí.

Nebezpečí plynoucí z takovéto linie je velké. Nemůžeme je podceňovat. Ale vzrůstá také odpor proti této linii. K velkému vlivu společné mírumilovné politiky našich zemí - a nyní i konstruktivních myšlenek a návrhů, obsažených v Politické deklaraci - přistupují i jiné významné faktory, které též působí ve prospěch míru.

Vzrůstá a stále aktivněji vystupuje protiválečné a protiraketové hnutí na Západě. Dnes to jsou milióny a milióny lidí. K tomuto faktoru vedoucí činitelé zemí NATO nemohou nepřihlížet.

Výzvy střízlivě snýšlejších politiků na Západě, aby se zastavilo horečné zbrojení, aby byly zmrazeny jaderné arzenály, se dnes leckde dostávají na úroveň usnesení stran a parlamentů. Vystoupení labouristů za jaderné odzbrojení Anglie nebo

výboru Sněmovny reprezentantů Kongresu USA ve prospěch zmrazení jaderných zbraní, nebo dánského parlamentu za to, aby se upustilo od tzv. nulové varianty Reagana - to vše nezapadá do rámce militaristického kursu USA, ale je s ním v přímém rozporu. lze uvést i jiný příklad, nedávný návrh Švédska na vytvoření pásma bez jaderných zbraní v Evropě.

Ještě rozhodněji proti militaristické linii Reaganovy administrativy vystupují nezáúčastněné země. Ve výsledných dokumentech své konference v Dillí tato početná skupina států více než dvacetkrát záporně hodnotila politiku USA a odsoudila dobrodružné doktríny jaderné války, které jsou tam vyhlašovány. Úloha těchto států ve světových záležitostech vzrůstá.

Taková je tedy v nejobecnějších rysech situace, v níž usilujeme o realizaci cílů vytýčených v pražské Politické deklaraci. Chtěl bych ocenit velkou a užitečnou práci, kterou vykonali čs. soudruzi, aby o tomto dokumentu informovali vlády a veřejnost všech zemí světa. Nemalou práci při objasňování tohoto dokumentu provádějí všechny členské státy Varšavské smlouvy.

Sovětský svaz využívá existující možnosti i prostředky pro vysvětlování a prosazování myšlenek a konstruktivních iniciativ, vytýčených v Politické deklaraci.

Tuto práci je třeba rozhodně provádět i nadále.

Nyní přistoupím k otázce dalších kroků, zaměřených na realizaci společného návrhu našich států na uzavření Smlouvy se ženami NATO o vzájemném nepoužití vojenské síly a zachování mírových vztahů.

Náš návrh má velký pozitivní náboj, je jasný, srozumitelný, odpovídá tužbám všech sil v západní Evropě i ve světě, které aktivně vystupují pod protiválečnými hesly a rozšiřují sféry svého politického vlivu.

Vešoucí představitelé USA i jiných zemí NATO, které kráčí těsně v jejich stopách, se tentokrát nedaly cestou automatického odmítnutí našeho návrhu, jak to u nich bylo pravidlem v posledních letech. Zdá se, že přijmout návrh nechtějí, ale netroufají si jej odmítnout. Chápu, že v současných podmínkách by to pouze zesílilo kritiku politiky Reagana a nedůvěru k této politice.

Za tuto dobu jsme uskutečnili řadu setkání a kontaktů s představiteli různých zemí NATO. Početné kontakty, jak je nám známo, měly i vaše země.

Vzniká dojem, že za obecnými prohlášeními o tom, že v hlavních městech zemí NATO je návrh na uzavření smlouvy pozorně zkoumán, stojí leccos. Američané se zjevně snaží protahovat čas, počítajíce s tím, že zájem veřejnosti o návrh bude postupně slábnout a bude snazší jej odmítnout. Stejně stanovisko zastávají Angličané, jak jsme mohli vyrozumět z rozhovorů s nimi.

Současně v jiných zemích NATO, zejména Dánsku, Holandsku, Řecku, Turecku, Španělsku, je vidět dosti živý zájem o náš návrh.

Při rozhovorech je nám kladena spousta otázek. Táhá se např., co nového přináší navrhovaná smlouva, když zásada nepoužití síly už je zakotvena v Chartě OSN a v helsinském závěrečném aktu.

Vysvětlujeme, že v těchto dokumentech je formulována jen zásada jako taková. My však navrhuje, aby se šlo ještě dále, aby tato zásada byla materializována v konkrétním smluvně právním aktu, aby měla platnost závazku, a to velice přísného závazku, který přijímají dva vojenskopolitické svazky.

Dále se také táh, zda se práce na smlouvě má vést paralelně se sovětsko-americkým jednáním v Ženevě, s vídeňským jednáním a s madridskou schůzkou, anebo má být úspěšným

dovršením těchto jednání? Samozřejmě, nejsme pro to, aby se řešení jedněch problémů mezinárodní bezpečnosti vykonstruované a bez potřeby spojovalo s řešením jiných problémů. To, že do budoucí smlouvy se navrhuje zahrnout i závazek stran vést v duchu dobré vůle jednání o účinných opatřeních, zaměřených na zastavení závodů ve zbrojení a omezení výzbroje a odzbrojení, dává na to jasnou odpověď. Tyto i jiné otázky, a není jich málo, pokládáme za přirozené.

Neobejde se to přirozeně ani bez otázek provokačního rázu. Zcela určitě se s tím setkáváte i vy. Jakékoliv pokusy znevážit náš návrh rozhodně odmítáme, jak je třeba.

Domníváme se, že v současné etapě práce zaměřené na realizaci naší společné iniciativy nejdůležitější je snažit se vtáhnout do věcného rozhovoru co možno nejvíce zemí NATO, krok za krokem je vést k serióznímu, nepředpojatému posouzení našeho návrhu a v procesu tohoto zkoumání pomáhat těm z nich, které se dávají získat pro pokračování politiky uvolňování.

Chápeme, že krystalizace nálad v NATO ve prospěch smlouvy může být zdlouhavým procesem. Připomeňme si, že takovou dobrou věc, jako svolání celoevropské konference, se také podařilo realizovat rychle. I tady je zapotřebí úporné, pečlivé práce. Systematicky si budeme vyměňovat informace, budeme rozvíjet, prohlubovat a zdokonalovat argumentaci ve prospěch naší iniciativy, budeme vytyčovat nové kroky, abychom působili na stanoviska zemí NATO ve směru pro nás žádoucím. Domnívám se, že my všichni společně i jednotlivé naše země jsme připraveni k tomu, aby na patřičné úrovni tato práce pokračovala i nadále. O naší iniciativě hovoříme nejenom s členskými zeměmi NATO, i když výzva je samozřejmě adresována především jim.

Západoevropské neutrální země, především Finsko, Rakousko a Švédsko, se kladně postavily k našemu návrhu a hodnotí jej jako konstruktivní. Měli jsme už patřičná setkání, v jejichž

průběhu došlo k výměně názorů v této otázce s vládami uvedených zemí, jež opět prohlašovaly, že návrh členských států Varšavské smlouvy pokládají za konstruktivní. Tyto země nevystupují na madridské schůzce špatně a projevují zájem o pokračování celoevropského procesu. Má tedy svůj význam přihlížet k jejich možnostem při prosazování myšlenky na uzavření smlouvy.

Užitečné jsou také kontakty s nezúčastněnými státy, jedním slovem s nejširším okruhem zemí světa, neboť podle našeho společného názoru navrhovaná smlouva by byla otevřená k přístupu všem, kdo si to bude přát.

Podmínky jsou v současné době takové, že práce na smlouvě se uskutečňují na dvoustranném základě. To umožňuje zjišťovat a využívat nuance ve stanoviscích různých zemí, které nás zajímají. Je třeba též předvídat možnost přechodu k následující etapě - k mnohostranným konzultacím. V obecné formě by takovou myšlenku bylo možno dát do komuniké z našeho zasedání. Domnívám se, že všichni jsme připraveni tak učinit.

Vzniká otázka: není už čas rozpracovat a předložit konkrétní návrh smlouvy? My jsme tuto otázku zvažovali a dospěli k závěru, že pro takový krok čas zatím nedozrál. Nelze vyložit, že předložení konkrétního návrhu v současné etapě by mohlo čtené země NATO spíše přivést k tomu, aby formálně odmítly samotnou myšlenku našeho návrhu. Pro nás tedy není vhodné věc urychlovat.

Zdá se nám, že vypracování konkrétního návrhu smlouvy může probíhat v závislosti na vývoji situace, s přihlédnutím ke všemu pozitivnímu a konstruktivnímu, což se může projevit v průběhu kontaktů a konzultací se západními zeměmi a jinými státy.

Skořárně bych rád zdůraznil, a myslím, že všichni s tím budou souhlasit, že práce na prosazování návrhu na uzavření smlouvy se zeměmi NATO o vzájemném nepoužití vojenské síly

musí i nadále zaujímat význačné místo v celkové zahraničně politickém úsilí našich spojeneckých zemí. Musíme si ještě mnohokrát vyměnit názory a poradit se, jak dále provádět tuto práci.

Nyní dovoluji, abych se zastavil u jedné otázky, která je v pražské deklaraci zcela právem charakterizována jako výjimečně důležitá: jednání s Američany o omezení jaderných zbraní v Evropě.

Je vám známo, soudruzi, že v den ukončení dalšího kola jednání, dá se říci ke konci dějství, americká strana předložila návrh, který byl předem reklamován jako "prozatímní varianta". Američané navrhli, aby byly stanoveny stejné úrovně pro sovětské rakety středního doletu i ty americké rakety, které hodlají rozmístit v západní Evropě. Prostředky USA na představených základnách nejsou nikterak tímto návrhem dotčeny, těch se to netýká, a jaderný potenciál jejich spojenců Anglie a Francie se do toho nepočítá. Navíc, Američané chtějí, aby do úrovně raket středního doletu, dovolené pro SSSR, a tedy stejné s USA, patřily rakety rozmístěné nejenom v evropské, ale i ve všech ostatních částech území SSSR. Avšak americké jaderné prostředky středního doletu v zemích Asie a k nim přiléhajících mořích a oceánech by zase nebyly ničím omezovány.

Jedním slovem, USA a celé NATO budou podle amerického scénáře své jaderné zbraně dále zvyšovat a Sovětský svaz snižovat.

Takže podstata amerického stanoviska se vlastně vůbec nezměnila: administrativa Reagana zuřivě usiluje o dřívější cíl - rozmístit v západní Evropě své rakety, a tím vlastně rozbít strategickou rovnováhu v Evropě a ve světě vůbec. A to s naprosto vážnou tváří předkládají jako věcný návrh.

My jsme na to odpověděli. Řekli jsme přímo, že uvedená "prozatímní varianta" je pro nás nepřijatelná. Na ústupky, které by narušily zásadu rovnosti a stejné bezpečnosti na úkor zájmů socialistického společenství, SSSR nepřistoupí. Na jednání v Ženevě budeme i nadále usilovat o takovou dohodu, která by vedla ke snížení úrovně jaderné konfrontace v evropské zóně.

Jestliže nicméně budou USA usilovat o to, aby se přistoupilo k rozmísťování jejich raket v západní Evropě, rozumí se samo sebou, že se budeme muset vrátit k této otázce a projednat vzniklou situaci. Otázka jaderných zbraní v Evropě, to je věc naší společné bezpečnosti. Musíme být připraveni, dát patřičnou odpověď na jakékoliv vyprovokování závodů ve zbrojení.

Samozřejmě budeme vyvíjet potřebné úsilí k tomu, aby se pravda o situaci na jednáních dostala k nejširším kruhům evropské veřejnosti, zvláště těch zemí, kde mají být rozmísťovány americké rakety. Je důležité, aby Reaganova administrativa pocítila rostoucí vliv sil, jež vystupují proti jadernému nebezpečí.

Před několika dny skončilo třetí kolo jednání o omezení a snížení strategických zbraní. Předložili jsme nový dokument - Základy úmluvy mezi SSSR a USA o omezení a snížení strategických zbraní. V tomto dokumentu se počítá se značným snížením všech strategických nosičů o 25 % méně, než byly původní úrovně stanovené smlouvou SALT II, a také se zákazem střel s plochou dráhou letu na základnách všech druhů - na zemi, na moři i ve vzduchu. Tento dokument přísně respektuje zásadu rovnosti a stejné bezpečnosti stran.

Američané před nějakým časem také předložili svůj dokument. Ale v něm se odráží jejich stejná linie: předkládají pouze takové návrhy, jejichž cílem je značně poškodit zájmy bezpečnosti SSSR a jeho spojenců.

Američané navrhnou odstranit přímo lví část sovětských mezikontinentálních balistických střel na pozemních základnách, které tvoří základ strategických sil Sovětského svazu, a svůj dokument sestavili tak, že jim prakticky ponechává volné ruce, pokud jde o rozmísťování nejnovějších druhů strategických zbraní prvního úderu - mezikontinentálních raket MX a systému Trident II se základnami na moři a nasazení mnoha tisíc střel s plochou dráhou letu velkého doletu.

Jak víte, USA se dlouho nechtěly vůbec bavit o omezení takového důležitého komponentu svých strategických sil, jako těžké bombardéry. Nedávno začali Američané hovořit o možnosti omezit počet strategických bombardérů na 400 jednotek u každé strany. Ale i tady se projevil jejich jednostranný přístup. Chtějí, aby se do počtu letadel tohoto typu z naší strany počítal také střední bombardér, který na Západě nazývají Backfire, přičemž toto letadlo není strategickým nosičem. A oni vědí, že to není strategický bombardér; dobře to vědí. A navíc toto všechno ještě podmiňují tím, že by sovětská strana měla přijmout pro ni nepřijatelné stanovisko USA ve věci balistických střel.

Takže v amerických návrzích zatím není nic konstruktivního, co by zajistilo sblížení stanovisek.

Musíme tedy učinit závěr, že cílem taktiky USA je oklamat veřejné mínění, zeslabit vlnu kritiky v západní Evropě i v jejich vlastní zemi. Vždyť víme, kolik existuje oficiálních a také neoficiálních prohlášení, která mají obhájit americké stanovisko a která jsou zaměřena proti našemu stanovisku v otázce raket středního doletu, ale také ve věci strategických jaderných zbraní. A všechna tato prohlášení mají jenom líbiti oklanat. Lidé, kteří se v takovýchto otázkách nevyznají, částečně potom začínají věřit tomuto klamu. Ale vždyť existuje pravda. A jestliže budeme každodenně poukazovat na tuto pravdu a seznamovat s ní veřejné mínění, pak se lidé začnou dívat na věci s otevřenými očima a lépe si uvědomovat, o čem jde. Kdo skutečně usiluje o dohodu a kdo jí blokuje.

Budeme se i nadále všemožně snažit o nalezení takových řešení, jež by snížila úroveň válečného nebezpečí a spolehlivě by zajišťovala společné zájmy bezpečnosti socialistických zemí.

Ale zatím stanovisko USA nedává důvod k optimismu.

Na vídeňských jednáních naše země učinily důležitý praktický krok směřující k realizaci myšlenek, předložených na zasedání politického poradního výboru.

Třeba říci, že naše nové návrhy vnesly svěží proud do jednání, že je oživily. Nebudu se teď zastavovat u obsahu našich návrhů, protože jej všichni dobře známe, takže to není třeba opakovat. Nyní aktivně vysvětlujeme podstatu našich návrhů a poukazujeme na jejich konstruktivnost. Je přirozeně důležité, abychom i nadále postupovali ofenzívně, abychom neustále koordinovali naše akce s cílem napomáhat podle svých možností dosažení vzájemně přijatelných dohod.

Vytrvalost, s níž naše země prosazují společnou linii na madridské schůzce, přináší své výsledky. Práce nad výsledným dokumentem postupuje kupředu, i když ne tak rychle, jak bychom si všichni přáli, ale přece jenom vidíme, že postupuje kupředu. Užitečným je také přínos neutrálních zemí, avšak celá záležitost v Madridě zdaleka ještě není u konce.

Revidovaný návrh výsledného dokumentu neutrálních a nezúčastněných zemí obsahuje přirozeně řadu formulací, které patřičně nerespektují stanoviska našich zemí. V jiných podmínkách by bylo třeba ležacos v tomto dokumentu poopravit. Ale jestliže vycházíme z konkrétní situace v Madridu, podíváme se na tento dokument a zvážíme všechny plus a minus, pak můžeme říci, že by se podle našeho názoru mohl stát základem, opakují základem pro to, aby mohla skončit práce na úplném sjednání výsledného dokumentu.

Je znát, že mezi zeměmi NATO neexistuje naprostá jednotnost v tom, jak skončit toto zasedání. Takový je alespoň náš dojem. Úspěch této schůzky rozhodně neodpovídá cílům a záměrům Washingtonu, to můžeme říci s naprostou jistotou. Protože úspěch schůzky nezapadá do militaristického kursu Washingtonu. A to do jisté míry působí na stanoviska některých spojenců USA. Mnohé svědčí o tom, že právě nyní, kdy existuje možnost úspěšného ukončení madridské schůzky, Američané zase začnou dělat překážky a budou se maximálně snažit znatí dosažení úmluvy v Madridu. Vyloučit to nelze. Zjevně chtějí, aby buď celá schůzka skončila nulovou variantou svého druhu, tedy ničím, aby byl přerušen celoevropský proces, nebo aby tato schůzka byla ukončena jenom stručným a co do své podstaty neobsažným dokumentem. Je možno, že se budou i nadále snažit protahovat a blokovat jednání schůzky, že budou uměle vytvářet překážky pro její průběh a že se budou snažit vzkřísit pro nás zjevně nepřijatelné návrhy. Podle našeho názoru musíme rozhodně čelit těmto záměrům Washingtonu a snažit se o realizaci naší společné zásadní linie.

Sovětský svaz stejně jako my všichni je pro to, aby se následná schůzka typu madridské konala v Bukurešti a konference o opatřeních na upevnění důvěry a bezpečnosti a o odzbrojení v Evropě ve Varšavě, třebaže zde, přirozeně, zdaleka ne všechno závisí na nás a, díváme-li se na celou věc reálně, pak musíme říci, že s největší pravděpodobností západní země s tím nebudou souhlasit, stejně jako my nebudeme souhlasit s kandidaturou Bruselu.

Pozitivní ukončení madridské schůzky bylo a zůstává naším cílem, protože pro naše země by to byl důležitý mezník v boji za uvolňování napětí a za mír v Evropě. Po naší výměně názorů zde a s přihlédnutím k ní chce sovětské vedení znova zvážit a zhodnotit perspektivy ukončení madridské schůzky a naše možná kroky.

Existuje ještě jedna důležitá iniciativa politického poradního výboru, kterou naše země musí uvádět do života. Mám na mysli návrh, aby byla Evropa zbavena chemických zbraní.

Tato iniciativa se setkala s určitou odezvou v západní Evropě, se zájmem byla přijata ve Švédsku a Finsku, kladně na ni reagovala také taková velká a vlivná strana v NSR, jakou je sociálně demokratická strana. Reakce oficiálních kruhů NATO je chladná. Ovšem formálně odmítnout náš návrh, to pro USA a jejich spojence není jednoduché. Obyvatelé západní Evropy jsou vážně znepokojeni tím, že na tomto kontinentu, a to v amerických skladech v NSR, přičemž nejenom v NSR, už jsou, a to ve značném množství, zásoby chemických zbraní.

Jak tedy máme prosazovat naši společnou iniciativu a jak ji máme konkretizovat? Zřejmě existují různé varianty. Např. mohli bychom navrhnout, aby se naše iniciativa realizovala po etapách. Snad bychom měli určit určité oblasti, kterými by se mělo začít při přeměně Evropy v pásmo bez chemických zbraní. V této souvislosti se přirozeně nabízí myšlenka uskutečnit to především v oblasti střední Evropy. Není vyloučeno, že současně anebo postupně by do takového pásma mohly být zahrnuty i jiné oblasti Evropy.

Vzhledem ke složitosti tohoto problému by snad bylo účelné dohodnout se na vytvoření pracovní skupiny, jejímiž členy by byli experti ze všech spojeneckých zemí a která by přistoupila k vypracování konkrétních návrhů k této otázce. Myslím si, že tuto otázku bychom ještě měli promyslet, a to s veškerou vážností.

Měli bychom si také vyměnit názory na možné politické důsledky nedávných voleb v NSR. Výsledky těchto voleb mnozí lidé na Západě interpretují tak, jako by poslední překážky pro rozmístění amerických raket v NSR byly již plně odstraněny.

I když vedoucí představitelé NSR tvrdí, že splní usnesení NATO, přece jen nemohou nepočítat i se současnými politickými realitami, především se stanoviskem takové velké politické síly, třebaže váhající, jakou je sociálně demokratická strana. A také společenské síly, které tvoří protiválečné hnutí v NSR, se připravují vystupovat aktivněji a dát svým akcím ještě masovější a organizovanější charakter. Vypadá to tak, že takové příznaky již v NSR existují. S příchodem tzv. "zelených" do bundestagu hlas zástupců tohoto hnutí bude znít také z tribuny parlamentu. Předtím to tak nebylo.

Z toho, jak se chová Kohl, je zřejmé, že on a lidé, kteří ho obklopují, by se chtěli pokud možno vyhnout vnitřním komplikacím spojeným s rozšířením amerických raket v NSR.

Toto všechno jsou faktory, které bude třeba mít na zřeteli v našich vztazích s NSR. Myslím si, že zásadní linií, která byla dohodnuta našimi zeměmi - usilovat, aby NSR dodržovala smlouvy, které uzavřela se socialistickými státy - zůstává plně aktuální i v nových podmínkách, a to je velice důležitý směr naší společné zahraniční politiky, zejména v evropské oblasti.

Příslušnou práci musíme provádět se zástupci celého spektra politických sil NSR. Je pochopitelné, že, stejně jako dříve, budeme rozhodně čelit jakýmkoliv pokusům Bonnu oživit "celoněmecké" iluze, které, jak všichni chápeme, mají svůj původ v revanšismu.

Pár slov o vztazích s Francií. Vzpomínáte si, že v únoru byl v Sovětském svazu poprvé poté, co se dostala k moci vláda Mitteranda, na oficiální návštěvě Choysson. Rozhovory s ním rozhodně neprobíhaly ve všem hládce. Ale celkem mohl vzniknout dojem, a ten skutečně vznikl, že Francouzi byli ochotni do jisté míry aktivizovat politický dialog se Sovětským svazem. A to bylo zdůrazněno jménem prezidenta a celé vlády a řekl bych, že dost rozhodně.

Před několika dny francouzské úřady žádaly, aby Francii opustil určitý počet pracovníků sovětských institucí v této zemi. To je všem provokační výpad, jinak se tomu říci nedá, který nás nutí, abychom ještě pečlivěji sledovali politiku vlády Mitteranda vůči zemím socialistického společenství.

V Politické deklaraci jsou hluboce odhaleny příčiny vzniku krizových situací v Asii, Africe a Latinské Americe, jsou ukázány cesty ke spravedlivému mírovému urovnání lokálních konfliktů, včetně nejzdlouhavějšího a nejnebezpečnějšího, kterým je konflikt na Blízkém východě.

V poslední době USA a Izrael zesilují tlak na Sýrii. Před nějakým časem na žádost našich syrských přátel jsme jim poskytli některé druhy zbraní, určené pro upevnění obranoschopnosti této země. Při tomto rozhodnutí jsme samozřejmě přihlédli ke všem důvodům, ke všem pro a proti, a přišli jsme k závěru, že takovýto krok je třeba učinit.

V Izraeli kolem toho vznikl velký pokřik, že protiletadlové rakety v Sýrii mohou sestřelovat letadla nad územím samotného Izraele. Izraelští činitelé činí provokační prohlášení a přímo vyhrožují preventivními akcemi proti Sýrii.

V této souvislosti se na nás obrátili Američané. V podstatě tvrdí, že Sovětský svaz tím, že pomáhá upevňovat bezpečnost Sýrie, grý bere na sebe odpovědnost za další eskalaci napětí na Blízkém východě.

Kategoricky taková tvrzení odmítáme, jako tvrzení, která převracají naruby skutečnou situaci. Poukazujeme na to, že prostředky protivzdušné obrany, umístěné na území Sýrie, a jde právě o prostředky protiletadlové obrany, mohou znepokojovat ty, kdo pomýšlejí na novou agresi, tedy Izrael, a USA mají všechny možnosti, aby přiměly k pořádku svého bezhlavého spojence.

Američané nyní také zesilují nátlak na Jordánsko. Snaží se přimět krále Husseina, aby zahájil přímá jednání s Izraelem, a lákají ho perspektivou navrácení okupovaných území západního břehu řeky Jordánu.

Hussein nám řekl, že on s tím nebude souhlasit, jestliže nezíská podporu ostatních Arabů a Organizace pro osvobození Palestiny. Avšak nemůžeme si být naprosto jisti, že bude vystupovat důsledně, to ne. Protože má dvě duše. Jedna jakoby leží na straně palestinských Arabů a jejich spravedlivé věci, zatímco druhá jaksi tíhne na stranu Američanů, ve snaze něco z toho pro sebe získat.

Vybízíme Arabů, aby se důsledně přiordžovali platformy urovnání na Blízkém východě, kterou vypracovali ve Fezu, a aby rozhodně čelili politice Camp Davida.

V otázce Blízkého východu budeme i nadále provádět naši dohodnutou linii.

A nyní bych vás chtěl stručně informovat o některých aspektech našich vztahů s Čínou.

Nedávno se v Moskvě skončilo druhé kolo sovětsko-čínských politických konzultací. Ve stanovisku Pekinu však nedošlo k žádným změnám k lepšímu ve srovnání s prvním kolem. Čínská strana opět předložila své známe podmínky, dotýkající se vztahů Sovětského svazu s třetími zeměmi - Vietnamem, Afghánistánem a Mongolskem, které se nemohou stát předmětem jednání.

Tyto konzultace zatím ještě neumožňují reálně, opakuji reálně, pokročit kupředu.

Sovětská strana, vycházejíc ze své zásadní linie nechat otevřené dveře pro obnovení přátelství mezi sovětským a čínským lidem, chce i nadále trpělivě a vytrvale pokračovat v jednáních s čínskou stranou. Existuje úmluva, že příští kolo sovětsko-čínských konzultací se bude konat v Pekinu.

To však neznamená, že budeme trpět Číňanům jejich nepřátelské výpady v jejich propagandě proti Sovětskému svazu a socialistickému společenství.

Chtěl bych ještě říci, soudruzi, já myslím, že pro vás to vlastně nebude nic nového, že v poslední době se ještě více zintenzivňuje nepřátelská propaganda, směřující proti SSSR a proti některým druhým socialistickým zemím. Tato propaganda se vede v tisku, rozhlasu a televizi a je pochopitelné, že zřejmě v Pekinu pokládají za moudrou věc sednout si ke stolu na konzultace se SSSR a současně ještě zintenzivnit propagandu, která je v podstatě zaměřena proti sblížení a proti konstruktivním řešením, a tím spíše proti dohodám. A my víme, proč tak činí, ale nemůžeme to říci zcela určitě. Patrně teprve v budoucnu dostaneme přesnou odpověď.

Chtěl bych ještě dodat, že za poslední rok nebo půldruhá roku se projevuje tendence, třeba nestálá, k určitému oživení sovětsko-čínských vztahů v celé řadě oblastí. Jde o oblast obchodu, kulturních a sportovních styků apod. Tato tendenci podporujeme. Je to jedna z těch otázek, ve kterých je užitečné vyměňovat si informace. Přejeli bychom si, abychom šli v těchto jednotlivých konkrétních oblastech směleji dopředu. Např. provádět vzájemné výměny odborníků, studentů. Na tom není přece vůbec nic špatného. Čína např. posílá stovky, vlastně tisíce svých studentů a svých odborníků do jiných zemí. A kolik si tak myslíte dovolili poslat do SSSR? Přesně 10 osob. To je skutečně tedy minimální počet. Chápeme, že si v Pekinu patrně myslí, že to je velice moudrý tah z jejich strany. Ale my si myslíme, že v těchto jednotlivých oblastech nechtějí činit žádné velké kroky. My však bez ohledu na to budeme se vši rozhodností nadále poukazovat, že normalizace vztahů a zlepšení těchto vztahů v různých oblastech odpovídá zájmům nejenom SSSR, ale také Číny. Nemluvě o tom, že to odpovídá také společným zájmům socialismu, socialistických zemí a našeho boje za mír a likvidaci válečného nebezpečí. Co se týče příštího kola konzultací, žádné přesné termíny nebyly

stanoveny. Patrně to bude na podzim, možná na začátku podzimu. Jsme to připraveni udělat, ještě to zvážíme. Uvidíme, k čemu to povede. My máme trpělivosti dost a velice upřímně si přejeme, aby se zlepšily a normalizovaly vztahy s Čínou.

Soudruzi,

dohodli jsme se, že se sejdem v říjnu v Sofii, abychom si znovu vyměnili názory na nejaktuálnější otázky a abychom projednali další cesty, jak prosazovat naše společné iniciativy. Pokud si to situace vyžádá, pak samozřejmě budeme moci myslet také na uspořádání mimořádného zasedání našeho výboru.

Jestliže správně chápeme situaci, chceme tady přijmout dobrý dokument a pokud ho s konečnou platností schválíme na zasedání našeho výboru, bude to znamenat, že socialistické státy - členské státy Varšavské smlouvy znovu rozhodně a jasně vysloví ve prospěch politiky míru, uvolňování napětí, odzbrojení a zlepšení mezinárodní atmosféry. A to je velice dobré. Děkuji vám.